

Hi ha possibilitats d'implementar una educació antiracista? Una reflexió a partir dels discursos i actituds socials dominants

Walter Actis (Col·lectiu Ioé)

Malgrat les il·lusions d'homogeneïtat i puresa, la «diversitat social» és una característica estructural de les societats modernes. A partir d'aquesta realitat, la qüestió que es planteja és definir estratègies de gestió d'un fenomen que tendeix a incrementar-se en l'època actual, potenciat per les aportacions de les migracions transnacionals. En el marc del sistema educatiu hi ha una àmplia varietat d'estratègies que poden ser adoptades sobre això. Moltes se circumscriuen a l'abordatge dels components *culturals* de la diversitat, defugint altres aspectes socials fonamentals, com les desigualtats socioeconòmiques o la capacitat d'exercici ple dels drets de ciutadania. La proposta d'una educació antiracista està compromesa no sols amb la valoració positiva de les «diferències», sinó amb el compromís actiu a favor d'una igualtat efectiva de drets i oportunitats, que implica una batalla contra els elements que generen exclusió i subordinació de certs grups caracteritzats com a «diversos».

Aquest enfocament no pot dur-se a terme només amb la formació adequada dels ensenyants, requereix a més un compromís actiu contra les forces socials que basen els seus privilegis i el seu poder en criteris d'exclusió, d'interiorització o d'estigmatització dels grups dominats. En definitiva, l'educació antiracista, per ser-ho, necessita formació i compromís. Més enllà de les virtuts i limitacions d'aquest model, quines oportunitats i obstacles hi ha avui per al seu desenvolupament en la nostra societat? La nostra intervenció pretén fer un diagnòstic partint de la situació existent realment, en la societat i entre el professorat, a fi d'identificar les principals dificultats i possibilitats.

Els estudis mostren la falta de compromisos explícits en el pla estratègic (administracions educatives) i el predomini dels valors i actituds espontanis del professorat (abans que els derivats de la reflexió i la formació). Per això, entre els professionals trobem posicions que inclouen des del racisme i el rebuig obert als «diferents» fins a una certa reivindicació de la seva aportació a una renovació de l'escola, passant per diversos graus d'aclapament davant de la «nova càrrega» que cau sobre el professorat. La qüestió sembla exigir reflexió, però també organització i

mobilització dels nuclis del professorat més compromès amb els postulats de l'educació antiracista.